OANA BOC

NORMELE LIMBAJULUI ŞI POEZIA

0. Titlul comunicării mele actualizează două domenii ştiinţifice: normele limbajului ţin de domeniul lingvisticii, iar abordarea textului literar în specificitatea lui constituie obiectul poeticii. Abordarea textului literar depăşeşte domeniul lingvisticii, dar îl presupune şi îl integrează, la fel cum poezia presupune materia primă a limbii, dar creaţia de sens poetic se situează într-o dimensiune post-lingvistică. Poetica, în calitatea sa de studiu ştiinţific al literaturii, s-a aflat într-o permanentă căutare a unui fundament epistemologic care să-i ofere un cadru conceptual necesar investigării riguroase a fenomenului literar. Rezultatele demersului analitic al poeticii au menirea să „extindă imens înţelegerea noastră asupra poeziei, precum şi experienţa estetică" (Doležel 1998, p. 11). În acest sens, L. Doležel constata că „poetica este o activitate cognitivă" pentru care opera literară reprezintă un „obiect al cunoaşterii" (*ibidem*, p. 5), iar „specificitatea artei literaturii poate fi justificată în teorie şi apărată în practica culturală numai de o poetică ştiinţifică prin care sunt respinse abordările deterministe şi reducţioniste ale literaturii" (*ibidem,* p. 11). Astfel, tocmai necesitatea unui studiu riguros, ştiinţific, al fenomenului literar a determinat o asumare din perspectiva poeticii a fundamentelor teoretice ale diferitelor orientări lingvistice, conturându-se astfel orizontul teoretic al poeticii structuraliste, generative, ilocuţionare.

1. Urmând calea iniţiată şi dezvoltată de profesorul Mircea Borcilă (mai ales 1997a, 2001, 2002–2003), am încercat în mai multe lucrări publicate (Boc 2007, 2011, 2013, 2014, 2015) să arăt importanţa elaborării unei poetici integrale pe fundamentele teoretice ale lingvisticii integrale[1] a lui Eugeniu Coşeriu. Unul dintre cele mai importante argumente care susţin întemeierea poeticii pe această orientare este acela că integralismul coşerian oferă un cadru epistemologic elaborat sistematic, adecvat lingvisticii şi ştiinţelor culturii în general şi furnizează o bază conceptuală temeinică pentru fundamentarea ştiinţifică a studiului literaturii. Punctul de plecare îl constituie însăşi definirea limbajului, în spirit humboldtian, ca *activitate creatoare* (*enérgeia*), iar nu ca instrument de comunicare (aşa cum adesea este definit din numeroase perspective teoretice), şi, în consecinţă, considerarea *funcţiei semnificative* ca funcţie esenţială a limbajului. Astfel, limbajul nu este în primul rând întrebuinţare, ci creaţie de semnificate (conţinuturi ale limbii) (vezi, mai ales, Coseriu 1967/ 1977). Această înţelegere a limbajului şi a funcţiei sale esenţiale deschide o perspectivă de cercetare inovatoare în comprehensiunea fenomenului

[1] „Lingvistica integrală" sau „teoria integrală a limbajului" reprezintă, în accepţia deja consacrată pe plan internaţional, curentul novator de cercetare lingvistică dezvoltat şi impus de opera ştiinţifică a savantului de origine română Eugeniu Coşeriu (1921–2002), şi a şcolii sale de la Tübingen.

Caietele Sextil Puşcariu, II, 2015, Cluj-Napoca, p. 78–86

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

lingvistic în toate formele sale de manifestare. Iar implicaţiile conceptuale şi distincţiile care decurg de aici oferă o largă deschidere teoretică şi înspre înţelegerea adecvată a textualităţii literare în specificitatea sa.

Am încercat în mai multe rânduri să relev importanţa unor teze din opera coşeriană pentru problematica textualităţii literare şi faptul că, deşi aceste teze nu pot explica în totalitate specificitatea textului poetic, totuşi ele trebuie să fie presupuse drept fundal teoretic necesar în înţelegerea adecvată a literaturii. Astfel, acest fundal teoretic este întemeiat prin: ipoteza dublului raport semiotic în articularea sensului, importanţa conceptului de univers de discurs care orientează instituirea sensului (universul de discurs poetic este delimitat în teoria coşeriană de universul de discurs empiric, de cel ştiinţific şi de cel al credinţei religioase), definirea textului poetic în mod esenţial ca text cu finalitatea poetică (una dintre cele trei finalităţi ulterioare ale funcţiei/finalităţii semnificative) şi, de aici, ireductibilitatea textului literar (ca text cu finalitate poetică ce presupune „creaţie de lumi") la textualitatea cu finalitate pragmatică sau apofantică (ştiinţifică) etc. De asemenea, am argumentat (în cartea din 2007) faptul că abordarea textului poetic trebuie să se realizeze dintr-o perspectivă necesar tipologică, tipologicul înţeles în accepţia sa integralistă formulată de Emma Tămâianu, şi anume, ca „modalitate a creaţiei de sens"**,** mai exact, „modalitatea în care semnificatele şi designatele unităţilor textuale se constituie într-un nou semnificant, de grad secund şi modalitatea articulării interne a sensului" (Tămâianu 2001, p. 37). Înţeles astfel, ca orientare a articulării interne a sensului, textual-tipologicul reprezintă un „principiu formator al activităţii discursive" (*ibidem*), iar această perspectivă implică un demers reinstaurator al activităţii creatoare prin descoperirea modalităţilor interne de instituire a sensului. Definirea tipologică impune, prin distincţia clară a finalităţilor interne creatoare de sens o disociere a *poeticului* (ca finalitate creatoare de lumi şi în acelaşi timp, ca manifestare maximală a funcţiei semnificative) de *apofantic* sau „ştiinţific" (ca finalitate a interpretării lumii prin valorile adevărului sau falsităţii) şi de *pragmatic* (ca finalitate practică a interacţiunii sociale şi a transformării lumii).

2. Prin prezentarea sumară a acestor repere teoretice am încercat să schiţăm cadrul pe care îl considerăm cel mai adecvat înţelegerii raportului dintre normele limbajului şi poezie. Astfel, credem că normele limbajului trebuie să fie înţelese în mod diferit în funcţie de tipul de textualitate. În tipul textual-poetic, a cărui finalitate este creaţia de lumi, normele limbajului au un statut diferit faţă de textualitatea de tip pragmatic sau cea de tip ştiinţific, deoarece, credem, trebuie să avem în vedere o discontinuitate de esenţă între aceste specii de sens: comunicativ, informativ, pe de o parte şi poetic, pe de altă parte. Astfel, normele limbajului ar trebui înţelese în mod independent în cadrul delimitat de finalităţile procesului creator de sens, altfel spus, în zone tipologice distincte şi esenţial diferite. Vom încerca în continuare o prezentare succintă a statutului normelor limbajului în poezie.

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

Se ştie că unul dintre pilonii teoretici ai lingvisticii integrale este trihotomia planurilor limbajului. Amintim faptul că, în înţelegere coşeriană, „limbajul este o activitate umană universală care se realizează în mod individual, dar totdeauna conform unor tehnici istoric determinate («limbi»)" (Coseriu 1973/2000, p. 233). Acest fragment evidenţiază cele trei perspective (planuri) din care lingvistica integrală abordează una şi aceeaşi realitate care este limbajul: planul universal (a vorbi în general ca activitate universal umană), planul istoric (a vorbi o limbă particulară în conformitate cu tradiţiile idiomatice respective) şi planul individual (a vorbi în situaţii determinate, a realiza acte lingvistice individuale în funcţie de circumstanţe situaţionale). Vorbirea ca activitate creatoare (*enérgeia*) – dimensiune esenţială, constitutivă şi exclusivă a omului – presupune o competenţă (*dynamis*) – cunoaştere intuitivă, *saber, savoir* – pe care se întemeiază şi, de asemenea, produse (*ergon*) în care se concretizează ca activitate[2].

Importanţa primordială a distincţiei celor trei niveluri ale limbajului este evidenţiată de Coşeriu mai ales în distincţia necesară a celor trei „niveluri de funcţionalitate", a celor trei „tipuri de conţinut lingvistic: *desemnarea, semnificatul* şi *sensul* (straturi care, fireşte, în texte se prezintă simultan)" (*ibidem*, p. 246). De asemenea, tripartiţia planurilor limbajului se justifică şi prin existenţa celor trei tipuri de evaluări (judecăţi) ale actelor lingvistice – *congruenţă, corectitudine/exemplaritate, adecvare* –, intuite şi de vorbitorii 'naivi' (nelingvişti) pe baza celor trei tipuri de 'competenţă lingvistică', elocuţională, idiomatică şi expresivă, a normelor implicite şi intuitive pe care acestea le presupun[3]. Aceste norme *de congruenţă, de corectitudine* şi *de adecvare* sunt, de fapt, norme de conformitate, valori zero. Sesizăm numai valorile negative, devierile de la aceste norme (care altfel trec neobservate). Reamintim succinct tipurile de competenţă lingvistică şi normele presupuse în conţinutul acestora.

Competenţa elocuţională reprezintă facultatea universală de a vorbi, nedeterminată istoric (nu coincide cu competenţa idiomatică) şi se bazează pe norme ale vorbirii, adică, pe de o parte, norme ale gândirii în general, iar pe de altă parte, norme determinate de cunoaşterea lumii în care trăim. Faptul de a şti să ne referim la lume, la contextele extralingvistice aparţine tehnicii universale a limbajului, competenţei elocuţionale[4].

Competenţa idiomatică presupune faptul de a vorbi în conformitate cu normele limbii, mai exact, ale tradiţiei lingvistice pe care vorbitorul vrea de fiecare dată să o

[2] Lingvistica integrală recunoaşte limbajul şi îl studiază în toată această complexitate a realităţii sale (delimitată în „forme" ale limbajului recunoscute intuitiv ca atare şi de vorbitori) care decurge, de fapt, din natura sa esenţială de activitate creatoare (*enérgeia*).

[3] *Competenţa lingvistică* este o 'tehnică' (a şti ceva ce se aplică), o cunoaştere implicită, intuitivă, diferită de cunoaşterea explicită, teoretică a gramaticienilor sau a lingviştilor care descriu fenomenele legate de limbaj (Coseriu 1973/2000, 1994, 1962/2004).

[4] Enunţuri de tipul *Mi-am fiert pianul, Copilul are urechi* etc. sunt deviante în raport cu normalitatea stării de lucruri, iar enunţuri de tipul *Cei patru evanghelişti erau trei, Luca şi Matei* încalcă principiile universale ale gândirii (Coseriu 1994).

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

actualizeze într-un discurs (inclusiv un dialect sau grai), iar evaluarea specifică este corectitudinea.

În plan individual, normele presupuse de competenţa expresivă sunt cele de adecvare în raport cu destinatarul, în raport cu obiectul la care se face referire (referentul) (de exemplu, nu e adecvat să vorbim cu exaltare despre astuparea unor gropi) şi în raport cu situaţia (circumstanţele vorbirii) (de exemplu, nu este adecvat să se folosească expresii argotice într-un discurs parlamentar).

Dacă în zona textual-discursivă de tip comunicativ-informativ, încălcările acestor norme ale limbajului pot fi evaluate drept incongruenţe, incorectitudini sau inadecvări sau pot fi considerate drept suspendări, dacă se recunoaşte o intenţionalitate de tip metaforic, metalingvistic sau extravagant, considerăm că în tipul de textualitate cu finalitate poetică problema normelor limbajului trebuie privită dintr-o perspectivă diferită în mod substanţial.

În teoria coşeriană, poezia nu este deviere, abatere de la normă, ci, dimpotrivă, limbaj absolut, locul manifestării plenare, maximale, a tuturor posibilităţilor de sens ale limbajului (Coşeriu 1971/1977, 1981/1997). Ne vom referi în continuare la normele de corectitudine (din planul limbii) şi la normele de congruenţă (din planul universal), încercând o aproximare a statutului acestora în tipul de textualitate poetică.

2.1. Astfel, în privinţa **normelor de corectitudine**, credem că nu se poate vorbi de o încălcare a acestora atunci când limbajul poetic creează structuri morfologice, sintactice sau chiar semnificate inexistente în limbă, în normă, adică identifică esenţe, moduri-de-a-fi inexistente/nelexicalizate până în acel moment. În aceste cazuri, credem că se realizează o actualizare a posibilităţile nelimitate de creaţie ale sistemului limbii şi o valorificare în acest mod în plan textual a unor noi funcţii idiomatice.

Voi oferi doar câteva exemple în acest sens[5]: cuvinte formate prin derivare cu prefixe: „*necuvintele*” (N. Stănescu, *Necuvintele*), „*neauzul, nevăzul, nemirosul, negustul, nepipăitul*” (N. Stănescu, *Elegia a zecea*); cuvinte formate prin derivare cu sufixe: „*Florile s-ar ierbi*” (N. Stănescu, *Nod 33*) (inovaţie care are la bază regula formării verbelor din substantive, cu sufixul gramatical *-i*), „*Pe şoseaua mare / Sta un ou în vulturare*” (N. Stănescu) (în analogie cu aşteptare, întristare, căutare) etc.; inovaţii formate prin schimbarea valorii gramaticale: „*Ce-ţi mai face* ***dulcele****, duduie? /* ***Se cireaşă, se gutuie****?*” (Gh. Tomozei, *Slujbă*). În limba română este un procedeu frecvent substantivizarea unor adjective prin articulare (ex. *frumos–frumosul*; *bun–bunul*), astfel încât inovaţia substantivului ***dulcele*** este explicabilă ca o concretizare a acestei posibilităţi oferite de sistem. În cazul celor două verbe (*se cireaşă, se gutuie*) inovaţia ni se pare spectaculoasă datorită exploatării coincidenţei, la nivel formal, dintre substantive (*cireaş**ă**, gutui**e***) şi posibile forme verbale, din perspectiva sistemului; mai exact inovaţia se bazează pe coincidenţa

[5] Pentru o discuţie mai amplă asupra acestui aspect al inovaţiilor lingvistice, realizată din perspectiva conceptelor de sistem/normă/vorbire trimitem la lucrarea noastră din 2007.

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

desinenţei de singular, formă nearticulată, a substantivului (*-ă*, respectiv *-e*) cu desinenţa de persoana a III-a a verbelor (de asemenea, *-ă*, respectiv *-e*). Transformarea acestor substantive în verbe se realizează atât prin marca reflexivităţii (specifică verbelor) – pronumele reflexiv (*se*) –, cât şi prin această coincidenţă formală a desinenţelor. În ceea ce priveşte conţinuturile acestor verbe, ca esenţe unice şi inedite, acestea primesc consistenţă semantică numai în raport cu lumea instituită în poem.

Inovaţiile lingvistice identificabile în poezie reprezintă manifestări ale libertăţii potenţial infinite a creativităţii lingvistice. Însă în poezie manifestarea activităţii libere şi creatoare se realizează plenar, nelimitată de condiţia alterităţii, subiectivitatea creatoare de poezie fiind postulată în teoria coşeriană ca subiectivitate absolută. Astfel, creatorii de poezie rup deliberat norma (fixarea limbii în tipare tradiţionale) şi exploatează în mod nelimitat (dincolo de modelele deja realizate istoric) posibilităţile de creaţie lingvistică oferite de sistem. Dacă, de regulă (în limba vorbită), norma limitează posibilităţile date de sistem, iar *inovaţia* devine legitimă (adică devine, din „fapt de vorbire", „fapt de limbă") numai prin procesul adoptării ei succesive de către comunitatea lingvistică respectivă (implicând în acest fel condiţia necesară a alterităţii), în poezie, ca realizare plenară a limbajului în ipostaza sa absolută, sistemul apare eliberat de normă şi deschis posibilităţilor nelimitate de creaţie, fără necesitatea legitimării acestor inovaţii prin alteritate. Astfel, inovaţiile identificate într-o operă poetică, nu pot fi considerate devieri de la „uzul" normal, ci, dimpotrivă, „extensiuni" în raport cu posibilităţile oferite de sistemul limbii române. Coşeriu afirmă explicit acest fapt, într-un interviu acordat lui N. Saramandu:

> „[…] ideea mea de la început, să împac creativitatea limbajului cu «tradiţiile» fixate şi cu normele sociale ale limbajului, se vădeşte deja în *Limba lui Ion Barbu*, unde încerc să arăt că tot felul de creaţii ale lui Barbu sunt posibilităţi ale limbii române, ceea ce mai târziu devine sistemul de virtualităţi, de posibilităţi, deşi nu există în norma limbii române, deci în dicţionar nu se află, însă nu sunt devieri. Adică tipurile de construcţii din limba română, pe care el pare că le forţează, le duce la mai multe posibilităţi, sunt date ca posibilităţi în limba română. […] E o creativitate care corespunde, în acelaşi timp, virtualităţilor limbii române" (Coşeriu 1996, p. 13).

2.2. În privinţa **normelor de congruenţă**, care vizează vorbirea în acord cu principiile universale ale gândirii şi cu cunoaşterea lumii în care trăim, credem că acestea nu se pot valida în tipul de textualitate poetică, deoarece literatura creează „o altă lume", radical distinctă de lumea experienţei curente, iar acest principiu este pe deplin asumat şi de poetica dezvoltată pe baze integraliste.

Reamintim că, din perspectiva poeticii de orientare antropologică şi constituită pe fundamente integraliste, dezvoltată de Mircea Borcilă, universul empiric este presupus ca fiind fundalul sau „orizontul experienţial primar" (Borcilă 1997a, p. 161), transgresat prin „actul revelatoriu" creator de sens poetic şi, implicit, de „lume". Caracterul esenţial 'revelator' pe care se fundamentează actul poetic „anulează înţelesul obişnuit al faptelor, substituindu-le o nouă viziune" (Blaga 1937/ 1994, p. 37). Sintagma blagiană „înţelesul obişnuit al faptelor" sintetizează, cre-

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

dem, tocmai conceptul coşerian de „univers de discurs empiric”, înţeles ca „sistem [obişnuit] de semnificaţii” (univers de cunoaştere), unde funcţionează, de fapt, normele de congruenţă. Dacă „universul de discurs empiric” sau „sistemul obişnuit de semnificaţii” este transgresat prin actul poetic, atunci, universul de discurs al literaturii, ca univers de discurs non-empiric şi autonom este, am spune, un sistem ne-obişnuit de semnificaţii. Termenul de ne-obişnuit îl vom înţelege (aşa cum am propus în 2007) ca atribut al unei lumi neexperimentabile empiric, adică al unei lumi cu o obiectivitate unică şi ireductibilă, lume instituită în acord cu o intuiţie unică şi absolută de către o subiectivitate absolută, o lume care constituie prin sine un domeniu de cunoaştere autonom („care suspendă înţelesuri şi proclamă altele”, în termeni blagieni).

Vom încerca să susţinem şi să exemplificăm faptul enunţat mai sus, referitor la invaliditatea normelor de congruenţă în textualitatea poetică, prin câteva versuri: „*Craiul Amurg, ucigaşul macilor, / a scăldat câmpia într-o baie de sânge. / L-am văzut cum ştergea spada / pe copacii care se porniră a plânge”* (Emil Botta, *Craiul Amurg*). Este evident că acest enunţ nu este în concordanţă cu cunoaşterea despre lume şi, în consecinţă, ar putea fi evaluat, pe baza competenţei elocuţionale, drept incongruent. O eventuală suspendare a incongruenţei prin recunoaşterea la nivel discursiv a unei intenţionalităţi metaforice ne-ar conduce, credem, spre o interpretare figurată a acestui enunţ, îndepărtându-ne de finalitatea poetică.

În *Despre poezie*, N. Manolescu (1987/2002, p. 82) alege acest exemplu pentru a ilustra şi compara două posibilităţi diferite de interpretare a *metaforei masacrului*: (i) ca descriere figurată („ne găsim în faţa unui peisaj crepuscular: macii îşi închid corolele, câmpia e colorată în roşu de soarele în apus, iar umbrele nopţii se aştern peste cuiburi”) şi (ii) ca mijloc de a compune un univers fictiv, „un conţinut secund, poetic”. Astfel, raportând această perspectivă la normele de congruenţă din conţinutul competenţei elocuţionale, credem că interpretarea figurată a poemului ar reprezenta o interpretare menită să suspende metaforic incongruenţa, astfel încât aceasta să nu fie în contradicţie cu ceea ce ştim despre lume, şi ar implica o reducere a finalităţii poetice (creatoare de lumi) la finalitatea non-poetică (empirică sau pragmatică). Dar, aşa cum constata şi N. Manolescu, poezia reprezintă, de fapt, instituirea unei „lumi” poetice ontologic distinctă de lumea „reală” („referentul poetic […] posedă un statut ontologic deosebit de al oricărui lucru din lume”) (*ibidem*, p. 86). Astfel, distincţia dintre *figurat* şi *poetic* este una esenţială şi situabilă în zone tipologice distincte: vorbirea figurată presupune menţinerea fundalului şi reinterpretarea expresiei pe acest fundal al lumii cunoscute şi, de asemenea, o funcţionare specifică a normelor de congruenţă din planul universal al limbajului (suspendate metaforic prin intenţia discursivă).

În schimb, poezia, tipul textual cu finalitatea creaţiei de lumi, configurează o lume de semnificaţii autonomă în raport cu lumea cognoscibilă prin experienţa noastră sensibilă. Instituirea acestei lumi de semnificaţii nu se raportează la lumea empirică („reală”), ci acest proces esenţial metaforic este orientat de ‘principiul poe-

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

tic', al transgresiunii „sistemului obişnuit de semnificaţii" într-un alt „orizont de semnificaţii", ontologic distinct (Borcilă 1987, p. 190; vezi şi 1997b, p. 282), adică o transgresiune a semantismului limbajului, a imaginii lumii construite prin limbaj şi o semnificare în alt orizont calitativ diferit, care reprezintă, de fapt, o „creaţie de lumi". Tocmai de aceea, în această zonă textual-tipologică, nu pot funcţiona normele de congruenţă specifice competenţei elocuţionale.

3. În concluzie, în tipul de textualitate cu finalitate poetică, problema normelor limbajului trebuie privită dintr-o perspectivă distinctă în raport cu zona textual-discursivă de tip comunicativ-informativ, unde normele limbajului sunt presupuse implicit, iar încălcările acestora pot fi evaluate drept incongruenţe, incorectitudini sau inadecvări sau pot fi considerate drept suspendări, dacă se recunoaşte o intenţionalitate la nivel discursiv. Însă, aşa cum am încercat să demonstrăm, în poezie aceste norme ale limbajului sunt transgresate prin situarea într-o zonă tipologică distinctă şi ireductibilă.

Funcţia poeziei – creatoare de lumi – reprezintă în concepţia teoretică integralistă o exponenţializare a funcţiei semnificative a limbajului care delimitează esenţe, creând conţinuturi lingvistice. Astfel, în poezie (la nivelul conţinutului lingvistic superior care este sensul şi nu la nivelul semnificatelor) se pot obiectiva, în mod liber, nefiind limitate de condiţia comprehensibilităţii, 'conţinuturi intuitive' ale conştiinţei subiectivităţii creatoare (postulată ca absolută), se pot actualiza posibilităţi nelimitate şi universale necaptate încă, ce ţin de esenţa umană. Iar această materializare este posibilă numai în poezie care – prin ocultarea alterităţii, a normelor implicite pe care aceasta le presupune (în vederea comprehensibilităţii) la cele trei niveluri (norme de congruenţă, norme de corectitudine şi norme de adecvare) – poate transcende fundalul cunoaşterii lumii, dar şi semantismul limbii, „viziunea despre lume" pe care ne-o conferă limba ca organizare a realităţii prin conţinuturi lingvistice. Numai poezia poate de-structura şi re-structura materia lumii şi materia limbii, prin instituirea unei alte ordini la nivel 'ontologic' şi în consecinţă a unei „lumi" diferite de lumea empirică.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

Blaga 1937/1994 = Lucian Blaga, *Geneza metaforei şi sensul culturii*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1994 (ediţia I: Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", 1932).

Boc 2007 = Oana Boc, *Textualitatea literară şi lingvistica integrală. O abordare funcţional-tipologică a textelor lirice ale lui Arghezi şi Apollinaire*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2007.

Boc 2011 = Oana Boc, *La linguistique d'Eugenio Coseriu et les possibilités de la reconstruction conceptuelle de la poétique*, în *Beiträge zur Geschichte der Sprachwissenschaft*, Nodus Publikationen, Germany, 2011, p. 99–109.

Boc 2013 = Oana Boc, *Sens/sens poetic – o abordare din perspectiva lingvisticii coşeriene*, în „Limba română" (Chişinău), 2013, nr. 5–6 (215–216), p. 75–87.

Boc 2014 = Oana Boc, *La relation langage–poésie dans la théorie d'Eugenio Coseriu et ses implications pour le domaine de la poétique*, în Eugenia Bojoga, Oana Boc, Dumitru-Cornel Vîlcu (eds.), *Coseriu: Perspectives contemporaines. Actes du deuxième Colloque International d'études*

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

cosériennes CoseClus2009, 23–25 septembre, Cluj-Napoca, Roumanie, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, p. 21–27.
Boc 2015 = Oana Boc, *Thèses cosériennes – ponts et repères dans la définition du « poétique » et la configuration d'un cadre adéquat à la démarche poétique*, în Christophe Gérard, Régis Missire (éds), *Eugenio Coseriu aujourd'hui. Linguistique et philosophie du langage*, Limoges, Editions Lambert-Lucas, p. 253–261.
Borcilă 1987 = Mircea Borcilă, *Contribuţii la elaborarea unei tipologii a textelor poetice*, în SCL, XXXVIII, 1987, nr. 3, p. 185–196.
Borcilă 1997a = Mircea Borcilă, *Între Blaga şi Coşeriu. De la metaforica limbajului la o poetică a culturii*, în „Revista de filozofie", XLIV,1997, nr.1–2, p. 147–163.
Borcilă 1997b = Mircea Borcilă, *Dualitatea metaforicului şi principiul poetic*, în *Eonul Blaga. Întâiul veac*. Culegere de lucrări dedicată Centenarului Lucian Blaga (1895–1995), Bucureşti, Editura Albatros, Bucureşti, p. 263–284.
Borcilă 2001 = Mircea Borcilă, *Eugeniu Coşeriu şi bazele ştiinţelor culturii*, în „Academica", 2001, nr. 7–8, p. 263–284.
Borcilă 2002–2003 = Mircea Borcilă, *Lingvistica integrală şi fundamentele metaforologiei*, în DR, serie nouă, VII–VIII, 2002–2003, p. 47–77.
Coşeriu 1962/2004 = Eugeniu Coşeriu, *Teoria limbajului şi lingvistica generală*. *Cinci studii*. Ediţie în limba română de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2004 (*Teoría del lenguaje y lingüística general*, Madrid, Editorial Gredos, 1962).
Coşeriu 1967/1977 = Eugeniu Coşeriu, *El lenguaje y la comprensión de la existencia del hombre actual*, în Coseriu 1977, p. 34–65.
Coşeriu 1971/1977 = Eugeniu Coşeriu, *Tesis sobre el tema «lenguaje y poesía»*, în Coşeriu 1977, p. 201–207.
Coşeriu 1973/2000 = Eugeniu Coşeriu, *Lecţii de lingvistică generală*. Traducere în limba română de Eugenia Bojoga, Chişinău, Editura ARC, 2000.
Coşeriu 1977 = Eugeniu Coşeriu, *El hombre y su lenguaje. Estudios de teoría y metodología lingüística*, Madrid, Editorial Gredos, 1977.
Coşeriu 1981/1997 = Eugeniu Coşeriu, *Linguistica del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso*, Roma, La Nuova Italia Scientifica, 1997 (*Textlinguistik. Eine Einführung*. Text editat şi prelucrat de Jörn Albrecht. Ediţia a doua, revăzută, Tübingen–Basel, Günter Narr Verlag, 1981).
Coşeriu 1994 = Eugeniu Coşeriu, *Prelegeri şi conferinţe*. Supliment al „Anuarului de lingvistică şi teorie literară" al Institutului de Filologie Română „Al. Philippide", Iaşi, XXXIII, 1992–1993 (apărut în 1994).
Coşeriu 1996 = Eugeniu Coşeriu, *Lingvistica integrală. Interviu cu Eugeniu Coşeriu realizat de Nicolae Saramandu*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996.
Doležel 1998 = Lubomír Doležel, *Poetica occidentală*, Bucureşti, Editura Univers, 1998.
DR, serie nouă = „Dacoromania", serie nouă, Cluj-Napoca, I, 1994–1995, şi urm.
Manolescu 1987/2002 = Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Braşov, Editura Aula, 2002.
SCL = „Studii şi cercetări lingvistice", Bucureşti, I, 1950 şi urm.
Tămâianu 2001 = Emma Tămâianu, *Fundamentele tiplogiei textuale. O abordare în lumina lingvisticii integrale*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2001.

LANGUAGE NORMS AND POETRY
(*Abstract*)

Integral linguistics offers a systematically elaborated epistemological framework which is generally adequate for cultural sciences. In my opinion, this framework provides a solid conceptual basis for the scientific fundamentals of literature study. I have repeatedly argued that we should approach the literary text from a specific typological perspective. Through the clear distinction of the

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)

internal finalities which create meaning, the typological approach imposes a delimitation between "poetics" (as a finality which creates worlds), "apophantic" or "scientific" (as a finality which interpretes the world) and "pragmatic" (as a practical finality of social interaction). At the same time, this approach implies a restorative step of the creative activity through the discovery of the internal ways of creating meaning.

One of E. Coseriu's most important theoretical contributions is the tripartition of the planes of language (universal, historical and individual) along with the corresponding competence types (elocutional, idiomatic, expressive). Specific norms of each plane of language: norms of congruence, accuracy and adequacy are included in the three linguistic competence types.

Starting from this theoretical basis, my paper is arguing the fact that the language norms should be independently understood within the framework according to the finalities of the process of creating meaning, in other words, in distinct and essentially different typological areas.

To be more specific, in the text type with a poetic finality, the problem of the language norms should be approached from a substantially different perspective.

Thus, I will specifically refer to the accuracy norms (from the historical plane) and to the congruence norms (from the universal plane) while trying to estimate their status in the type of poetic textuality.

Cuvinte-cheie: *normele limbajului, tipologie textuală, finalitate poetică, sens poetic*.
Keywords: *Language norms, textual typology, poetic finality, poetic meaning.*

Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
o_boc@yahoo.com

BDD-A22893 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:21 UTC)